

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indholdsfortegnelse.....	1
Face-work	1
Line & face.....	1
Vedligeholdelse af Face.....	1
Poise	2
Face-saving – At redde ansigt	3
Case – Clinton/Lewinsky sagen	4
Konklusion	4
Litteraturliste	4

FACE-WORK

Jeg vil i denne opgave belyse Erving Goffmans analyse af rituelle elementer ved social interaktion, mere præcist vil jeg kigge nærmere på hans teori om face-work og de underlæggende elementer såsom line, face, poise og face-saving. Endvidere vil jeg med udgangspunkt i disse teorier analysere en egentlig case.

LINE & FACE

Goffman argumenterer, at hver person lever i en verden af *sociale sammentræf*. Dette betyder at vi alle lever i en konstant strøm af interaktioner med andre mennesker I alle tilfælde hvor der er sådanne interaktioner, påtager de interagerende sig et *face* (=ansigt). Dette ansigt er den fremstilling af sig selv som den givne person viser for de andre interagerende og sig selv, og dermed den rolle, eller sociale placering, som personen indtager i forhold til de andre. I disse interaktioner udfører hver person også, hvad Goffman kalder en *line*, som er et mønster af verbale og nonverbale handlinger der udtrykker personens mening og anskuelse af situationen, og derved videregiver til de andre interagerende, personens vurdering af alle involverede parter. Kort sagt er en line en mulig handling man kan følge.¹

Dvs. at ansigt er den position man tager i en given social sammenhæng, og line er en handling man kan tage i den sammenhæng. Ofte medfører påtagelsen af et ansigt at man vedhæfter følelser til dette ansigt, hvilket betyder at man gerne vil opretholde det. Bemærk dog at et ansigt ikke kun er bestemt af personen der har det – alle personer i den sociale sammenhæng definerer, for sig selv, ansigtet for den pågældende person ud fra de handlinger personen foretager sig.

VEDLIGEHOLDELSE AF ANSIGT

Hvis man kigger helt pedantisk på det, har hver person samtlige muligheder for handlinger, alle lines, i alle situationer. Dette er dog sjældent relevant, da handlinger altid er begrænset af flere faktorer – love, regler, osv. – men indenfor de relevante lines er der visse der bekræfter det ansigt man har. Når man vælger at udføre en line, som er forventet, kaldes det at man *opretholder ansigt, er i ansigt, eller har ansigt*. Hvad det betyder, er at man bekræfter sit ansigt i andres, og ens eget, synspunkt. Når en person genkender at han opretholder sit ansigt, får han mere selvsikkerhed og tryghed, og kan svare på næsten hvad som helst med oprejst pande.²

¹ Jf. Goffman (1955) p. 213.

² Jf. Goffman (1955) pp. 213-214.

Aflevering 2/kommunikation 1

Fordi et ansigt bliver defineret så snart man udfører sin første line³, kan en given person have et bedre ansigt end han normalt har. F.eks. kan han give udtryk for at vide en masse om et givent emne, hvilket medfører at han overfor resten af gruppen har et ansigt, der er defineret ved at han har denne viden. Hvis han så senere ikke kan følge en line der er forventet pga. dette ansigt, ændres hans ansigt for resten af gruppen – når der er uoverensstemmelse mellem gruppen og hans opfattelse af hans ansigt siges det at han er *i det forkerte ansigt*. Et eksempel på dette er at kongresmedlem Lynn Westmoreland krævede at de Ti Bud skulle være fremvist i USA's Repræsentanternes Hus, hvorefter han på forespørgsel ikke kunne dem. Her er han tydeligvis i det forkerte ansigt.

En person siges at være *ude af ansigt* ("out of face") hvis han ikke har en line klar til den pågældende situation. Så kan resten af gruppen have defineret hans ansigt, men han selv ved ikke hvad hans ansigt er (eller skal være). Et typisk eksempel på dette, er diverse former for Skjult Kamera, som prøver at fange folk ude af deres ansigt, i situationer som de aldrig havde forventet. Fordi der er følelser forbundet med et ansigt, så vil en person skamme sig ("*shamefaced*") eller føle sig underdanig, hvis han opdager at han er ude af ansigt eller i det forkerte ansigt. Disse følelser kan medføre at personen kan falde helt udenfor det sociale sammentræf som interaktør, og derved nedbryder kommunikationen. Hvilket bringer mig til næste punkt.⁴

POISE

Goffman bruger udtrykket *poise* som referent for evnen til at fortrænge og skjule en tilbøjelighed til at blive flov i interaktionen med andre. Goffman definerer to "regler" som ligger grundlag for poise: selvrespektsreglen og medfølelsesreglen. Poise er derved også en gensidig accept af ansigter, som opretholder en ligevægt i det sociale sammentræf, sådan at alle er bevidste om hinandens ansigter. Igen, fordi ansigter typisk⁵ bliver defineret ved den første line man udfører, så bliver personerne, så at sige, fanget i deres ansigt, og alle evalueringer efter den første line bliver vurderet ud fra den. Dette betyder at hvis en person radikalt skifter line eller kommer ud af ansigt og ender med at blive flov, så følger forvirring og kaos i sammentræffet, og i værste tilfælde sammenbrud. En typisk respons der kan komme, hvis en person er kommet ud af ansigt, er at en anden *giver ansigt* til vedkommende, hvilket betyder at han arrangerer en line, som ellers måske ikke var mulig for vedkommende, som derved redder ansigt, og genopretter ligevægten i gruppen. Da de fleste gerne vil opretholde en ligevægt i sammentræffet, kan dette gøre det nemmere for den flove at redde sit ansigt. Der er således to basale synspunkter for hver person, et *defensivt synspunkt* der handler om at opretholde og sikre sit eget ansigt, og et *beskyttende synspunkt* der handler om at opretholde og sikre andres ansigt. At have forståelse for denne poise er det vi i dag kalder diplomati eller sociale evner.⁶

I flere samfund deler man ansvaret for trusler mod ligevægten op i tre forskellige former.

- 1) En person kan have overtrådt en regel uden at vide det. Dette kaldes *faux pas*, og kan bedst beskrives som en uvidende fejl. Et eksempel er, at hilse med venstre hånd i mellemøstlige lande.
- 2) En person kan have gjort det overlagt for at skabe en fornærmelse. Man kunne diskutere at de oprindelige Muhammed-tegninger hører i denne gruppe.

³ Dette kan bruges som et argument for ordsproget "førsteindtryk tæller".

⁴ Jf. Goffman (1955) pp. 214-215.

⁵ I visse tilfælde er ansigtet til dels allerede defineret før det egentlige møde – eks. Lærer / elev.

⁶ Jf. Goffman (1955) p. 215

Aflevering 2/kommunikation 1

- 3) En person kan have skabt problemet som et kendt eller ukendt biprodukt af en handling. Man kan placere den nye Muhammed-video (fra DFU) i denne gruppe. Det har ikke været overlagt for at fornærme, men de vidste risikoen var der, og gjorde det alligevel.

De tre inddelinger dækker alle trusler imod ligevægtstilstanden.

Goffman skriver at i vores samfund, kalder man en person der kan komme ud af ansigt eller være i det forkerte ansigt uden at begynde at skamme sig, for *skamløs*, og en person der kan se en anden komme ud af ansigt eller i forkert ansigt, og derved skamme sig, uden at blive berørt af denne person for *hjerteløs*.

FACE-SAVING – AT REDDE ANSIGT

En fundamental metode at omgå ansigtstab er *undgåelsesprocessen*, som er den sikreste måde for en person at undgå en given trussel imod sit ansigt. Der er flere specifikke metoder at undgå ansigtstabet på. Den første er simpelthen at undgå personer der ville gennemskue det "falske" ansigt man har på. Hvis man så er nødt til at have interaktioner, kan det blive gjort af mellemlid, som fungerer som en bufferzone, der glatter eventuelle problemer ud. En anden, og lignende, metode, er at bakke ud af en samtale, før en given situation/trussel opstår. Hvis en person så ser trusselen over horisonten, kan han undgå visse emner i samtalen, og hvis det emne kommer op, forsøge at skifte emne til noget sikkert igen. En tredje metode, er at lade alle sine svar være tvetydige, så han ikke afslører at han ikke ved noget, og så tilhørerne, fejlagtigt, går ud fra at han har sagt det rigtige. En fjerde er at ligge op til at det er en joke der kommer, og derved få reddet sig ud med at gruppen er jovial og derfor accepterer mere usandsynlige ansigter. Den femte metode, er at undskylde på forhånd og forklarer hvorfor man ikke skal tabe ansigt til det der kommer.⁷ En sjette metode, er at annoncere at man er nødt til at forlade samtalen indenfor kort tid, så man præparerer de andre i gruppen på det, og derved ikke bare går midt i det hele, så de taber ansigt. Herved kan man forlade samtalen, før den kommer ind på ømme emner. Hvis en line så har gjort at ens ansigt er truet, kan en person lade helt være med at anerkende fejlen, og ignorere det – fornægte det – og håbe at ingen andre "graver" nærmere i det. Det kan f.eks. være som man spiller kaffe på sig selv i en bus, og ikke har nogen mulighed for at rense sin trøje – så er en metode bare at lade som om man ikke ved det er der, så vil mange tilskuere vende det blinde øje til, og ikke påpege det.⁸

Korrektionsprocessen træder i kraft hvis en trussel er kommet frem og har gjort at der er en uligevægt imellem de tilhørende personer. Når flere har kommet frem til at dette ikke er noget man kan undgå, startes der en rituel *interchange*, som gør at der ikke tabes ansigt. Et ganske enkelt eksempel, kan være at du spiller kaffe på en anden person – dette kan man ikke bare overse, eller undgå, og derfor laves ofte den følgende korte interchange:

- "Undskyld"
- "Det er ok."

Derved har den der skaber truslen, kompenseret for det, og igen skabt en ligevægt så "offeret" ikke taber ansigt.

Den korrektive proces kan således deles op i fire punkter:

- 1) Udfordring – her kalder de implicerede personer opmærksomheden på det problem der er opstået.

⁷ Mike Wallace fra 60 Minutes brugte denne metode ofte, fx. i interviews med folk som Ayatollah Khomeini.

⁸ Jf. Goffman (1955) pp. 218-219

Aflevering 2/kommunikation 1

- 2) Tilbud – her tilbyder den ene part en line, som den anden kan følge for at redde ansigt.
- 3) Accept – her accepterer den anden part linen som er blevet tilbudt.
- 4) Tak – her viser den tilgivne part sin taknemmelig overfor den/m der har accepteret linen.

Dette er den optimale metode til at rette og fjerne en trussel mod ligevægten. I visse tilfælde kan en person direkte afvise linen der bliver tilbudt, hvilket kan presse den forurettede ud i en mere desperat situation, hvor han, for ikke at tabe ansigt, enten må forlade den anden tydeligt fornærmet – eller bliver mere aggressiv med den anden person. De fleste prøver at undgå at en situation spidser til på denne måde, og tilbyder hurtigt undskyldninger og lines som man kan bruge for ikke at tabe ansigt.⁹

CASE – CLINTON/LEWINSKY SAGEN

Som en afslutning vil jeg kigge kort på et pragteksempel på face-work, som skete da daværende præsident Clinton havde en affære – af en art – med sin praktikant Monica Lewinsky. Da de første rygter svirrede om affæren, anerkendte Clinton det slet ikke – en klar undgåelsesmanøvre – og da rygterne blev stærkere, kom han frem og sagde klart at han ikke havde gjort noget – en måde at skifte emne, og benægtelse/fornægtelse. Da det så endeligt kom frem, og han ikke kunne undgå det mere, kom han med en dybtfølt undskyldning, som sagtens passer på Goffmans korrektive proces.

KONKLUSION

Jeg har kigget nærmere på Goffmans face-work, og fremvist elementerne i dette. Derudover har jeg benyttet teorierne på den specifikke sag med Clinton/Lewinsky til egen tilfredshed.

Nicki T. Hansen

LITTERATURLISTE

Erving Goffman: "On Face-Work" pp. 213-231 - *Psychiatry: Journal of Interpersonal Relations* vol. 18, 1955)

⁹ Jf. Goffman (1955) pp. 221-222